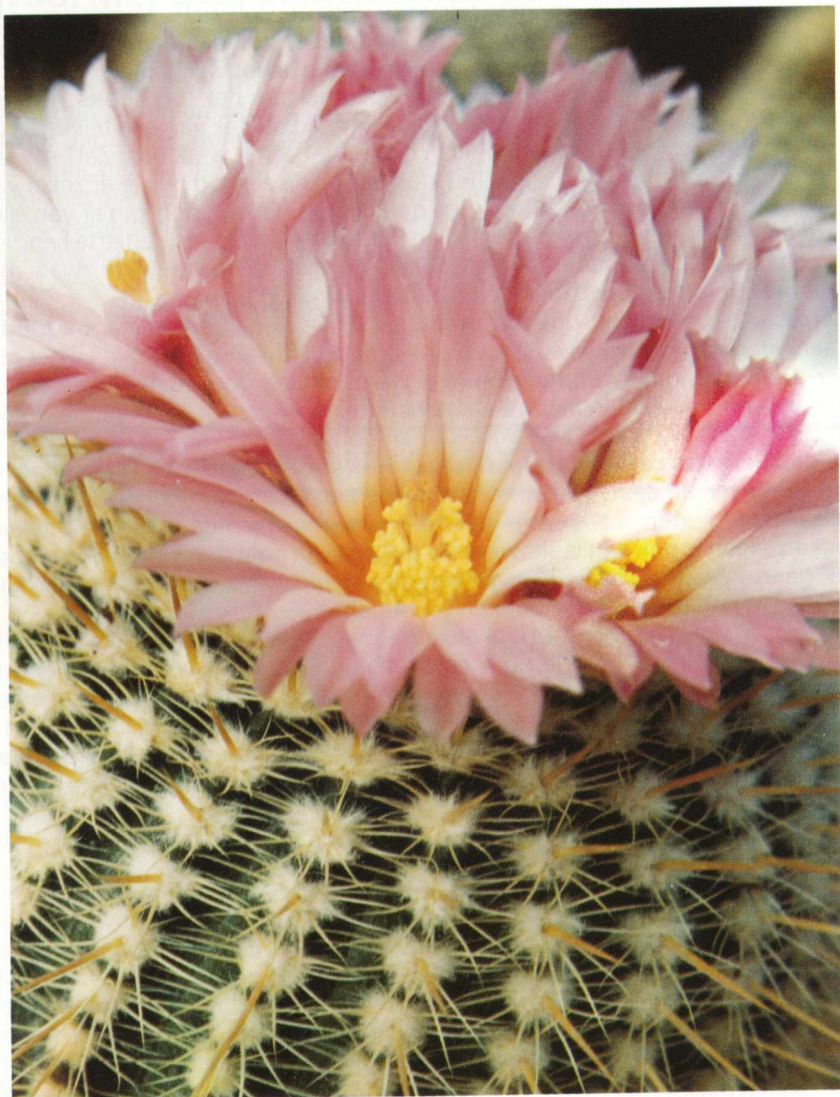

succulenta

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDS-BELGISCHE VERENIGING
VAN LIEFHEBBERS VAN CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Notocactus gutierrezii

Foto: W.-R. Abraham

ISSN 0039-4467

**70ste JAARGANG
No. 10
OKTOBER 1991**

VERZAMELEN

Onlangs las ik in de krant dat er een meneer bestaat die boeken verzamelt en ze allemaal wil hebben. Waar hij ze laat, stond er niet bij, maar hij zal daar wel een flink pand voor moeten hebben ingeruimd. Die meneer is dan ook erg rijk, maar dan nog ... Een tamelijk saaie bedoening lijkt me dat, je koopt gewoon alles wat er te krijgen is en biedt de hoogste prijs voor antiquarisch werk. Verder hou je bij wat er nieuw verschijnt en klaar ben je. Die boeken zet je in een kast en in het beste geval lees je ze ook nog eens, maar dan heb je het wel gehad.

Nee, dan hebben wij arme succulentenverzamelaars het toch beter. Bij ons begint de lol juist nu als wij eenmaal een pakje zaad of stek van een felbegeerde soort in handen hebben gekregen. Dan begint het echte werk pas. Zal het zaad opkomen, zitten er al wortels aan het stekje? Pas na een tijd ben je er zeker van of de plant enige tijd je verzameling zal opluisteren. En dan nog kan er van alles mis gaan. Akelige rottingsverschijnselen kunnen optreden, ongedierte kan zich aan de plant tegoed doen of een bezoeker kan met een welgemikte zwaai met de mouw van zijn slobbertrui de plant in het stof doen bijten.

Maar als alles goed gaat, ontstaat er iets wat toch wel bijzonder is: ook zonder de aanwinst van nieuwe exemplaren groeit de verzameling gestaag, zij het niet in kwaliteit, maar in kwantiteit. En die kwantiteit kan door ruilen en verkopen weer worden omgezet in nieuwe aanwinsten. In theorie zou je, beginnend met één plant, een hele verzameling op kunnen bouwen.

Dat is het rare van deze hobby, dat het eigenlijk een mengsel is van twee dingen, kweken en verzamelen. Verzamelen alleen is niet leuk, want dan hoef je alleen maar alles te kopen wat je nog niet hebt. Zie voornoemde boekverzamelaar. Kweken alleen is ook niet leuk, want als het daarom gaat dan kan je net zo goed gras gaan kweken. Het is de combinatie van de twee die het aantrekkelijk maakt. Dat heb je niet, als je boeken verzamelt.

Toch ben ik ook een fervent boekenliefhebber. Meerdere malen reeds ben ik naar een boekwinkel getogen om een verjaardagscadeau voor een vriend te kopen om slechts terug te keren met een stapel boeken voor mijn eigen genoegen. En maar al te vaak zat daar dan een cactusboek bij. En dat brengt me op het onderwerp waar ik het eigenlijk over had willen hebben: het verzamelen van cactusboeken, waarover ik dan maar 'n volgende keer verder zal gaan.

Aat van Uijen

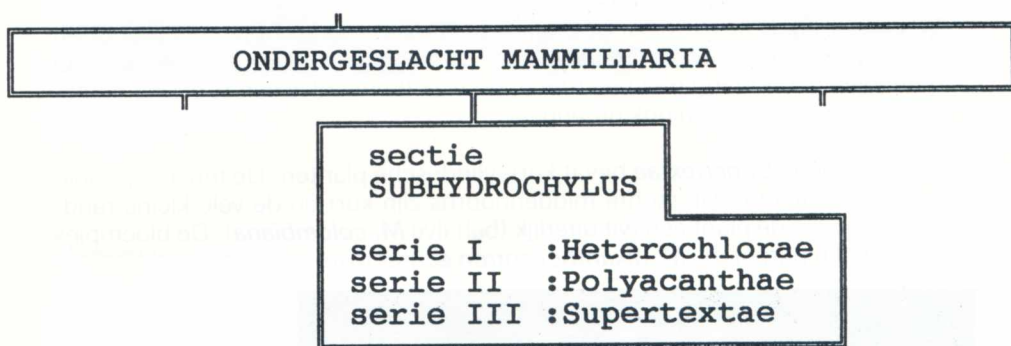
TAXONOMIE

HET GESLACHT MAMMILLARIA; EEN UITLEG VOOR DE (NOG) NIET GESPECIALISEERDE LIEFHEBBER (III)

J.J. DE MORREE

De sectie *Subhydrochylus* bevat planten die in veel mindere mate melksap geven dan die in de sectie *Mammillaria (Galactochylus)*, die in de volgende aflevering aan de orde komt. Meestal hebben de planten slechts wat melkachtig sap in het plantelichaam, zodat bij het prikken in de tepels gaan sap tevoorschijn komt. Begrijpelijkerwijs zal geen verzamelaar een plant voor de determinatie middendoor gaan snijden, dus zullen een aantal uiterlijke kenmerken uitkomst moet bieden.

Er zijn drie series te onderscheiden:

De serie *Heterochlorae* geeft veelal grote, zuilvormige planten te zien, waarbij de bloei uit overvloedige kransen purperroze tot gelige kleine bloempjes rond de top bestaat. De randdoorns zijn glasachtig en uitstralend terwijl de midden-doorns stevig en recht zijn. De meeste planten van deze serie hebben 4-6 van het plantelichaam afstaande middendoorns. De bessen zijn overwegend groen-achtig tot purperkleurig. In het begin van mijn hobby vroeg ik me af waarom de vruchten van *M. rhodantha* en *M. pringlei* zo moeilijk uitrijpten, totdat ik las dat de beskleur nooit zo verzadigd raakt als bij andere mammillariabessen. *M. rhodantha*, een duidelijke zuilvorm, heeft vier kruislings geplaatste midden-doorns, die bij de var. *ruberrima* een dieprode gloed hebben, zeker als de zon in tegenlicht erover heen speelt. *M. polythele*, die ook zuilvormig uitgroeit, bezit vrijwel geen randdoorns. *M. discolor* wordt niet zo hoog en vormt groepen. *M. wiesingeri* vormt een platbolle plant. De grote zuilen zoals *M. rhodantha*, *M. pringlei* (een rhodanthavorm) en *M. polythele* kunnen op latere leeftijd zo zwaar in de kop worden dat ze door hun gewicht gaan leunen. Om de planten rechtop te houden is dan zeker een steuntje nodig.

De serie *Polyacanthae*, waarvan de naam veeldoornig betekent, bevat planten die veelal slanker zijn dan die uit de vorige groep. Ook hier weer kleine bloemetjes (tot zeer kleine) meestal dieprood tot purperrood. Ze openen niet ver, temeer daar ze niet ver tussen de middendoorns uitkomen.

De veelstekeligheid komt het beste uit bij *M. spinosissima* en de vorm *M. pilcayensis*. Ze zijn overdekt met uitstralende middendoorns. De planten kunnen meerdere maanden achtereen bloeien waarbij de ene bloemkrans de andere opvolgt. Pilbeam waarschuwt dat de vele bessen de schimmelvorming in de winter aanwakkeren, waardoor het doornkleed voorgoed bedorven wordt.

Ook *M. bella*, een vorm van *M. nunezii*, vormt fraaie slanke donkerrode bloemen in een krans die de lange witte bedoorning opfleuren.

M. magnifica is een lange zuilvorm die aan de onderzijde spruit. Deze gewilde plant, die ik wel in plantencentra aangeboden zie worden, heeft naast wat kleinere middendoorns een hele lange gehaakte (tot 5 cm lang) waardoor de plant flink om zich heen grijpt.

M. matudae is een slanke plant die in de natuur op rotswanden groeit. De planten kunnen een aanzienlijke lengte bereiken van meer dan een meter. Doordat ze hooguit 3 cm in diameter zijn, kunnen ze hun eigen gewicht niet in opgerichte positie dragen en vallen om. In de natuur hangen ze dan ook wel van rotswanden af met de kop naar beneden.

M. eriacantha is ook een aantrekkelijke plant uit de serie. Oppervlakkig gezien lijkt de plant wat op *M. microhelia*, maar de slanke zuiltjes hebben een vreemd groengele bedoorning met een ruw oppervlak (behaard is een te sterke betiteling). De bloempjes zijn ook groengeel.

De derde serie *Supertextae* bevat kortcylindrische planten. De tepels zijn klein en groot in aantal. De rechte middendoorns zijn kort en de vele kleine randdoorns geven de plant een wit uiterlijk (behalve *M. colombiana*). De bloempjes zijn klein en purper, bij *M. dixanthocentron* echter roze.

M. matudae
uit de serie
Polyacanthae

Foto: T. Neutelings

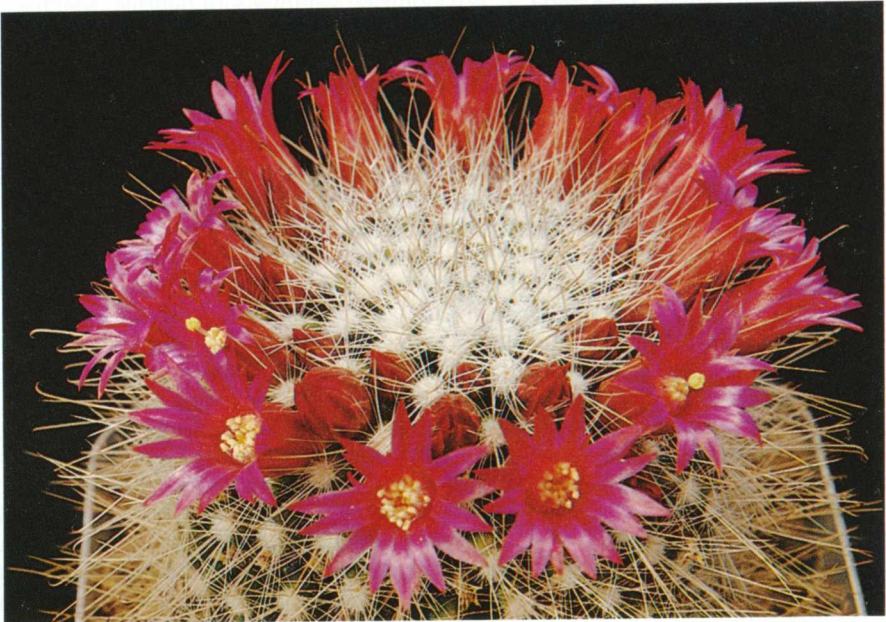

M. spinosissima uit de serie *Polyacanthae*

Foto: Ton Pullen

M. bella uit de serie *Polyacanthae*

Foto: T. Neutelings

Planten van *M. haageana* (met al zijn variëteiten), van *M. crucigera* en *M. albilanata* zijn de meest kenmerkende soorten van de serie.

M. dixanthocentron en de nog vrij nieuwe *M. huitzilopochtli* (wat een fraaie naam overigens) hebben een middendoorn die tot aanzienlijke lengte kan uitgroeien. De door Lau ontdekte *M. huitzilopochtli* lijkt als jonge plant op *M. crucigera*. *M. crucigera* is een moeilijke plant die op latere leeftijd grote klompen dicht op elkaar gedrongen hoofdjes vormt. De vier in een kruis gestelde middendoorns zijn maar heel klein. *M. huitzilopochtli* vormt na verloop van tijd in de kop ineens een tot 5 cm lang uitgroeïende middendoorn in de areolen, waardoor de plant zijn onmiskenbaar duidelijk herkenbaar uiterlijk krijgt.

Intermezzo

Wellicht is u ten aanzien van de naamgeving van de planten in de tekst niets opgevallen, maar mij bij het schrijven wel. Het probleem van de indeling van Hunt is dat hij in een serie, vaak terecht, maar een paar soorten erkent en dan vervolgens onder die soort steeds een aantal soorten noemt die daar onder vallen, maar die dus waarschijnlijk slechts variaties binnen de soort zijn. Kijkt u maar eens terug in de indeling bij de eerste aflevering. Taxonomisch gezien zouden we niet van *M. pilcayensis* kunnen spreken maar van een var. van *M. spinrossima*, niet van *M. pringlei* of van *M. auriceps* maar van een var. van *M. rhodantha*. Vervolgens zijn er *M. fuauxiana*, *M. reppenhagenii*, *M. tegelbergiana* en *M. halbingeri*? die weer onder *M. albilanata* vallen. En we zouden niet meer spreken van *M. bella* maar van een variëteit van *M. nunezii*. Het probleem in de praktijk is dat er nog geen variëteit-status of forma-status is toegekend aan al deze vormen. Wil ik dus die lange witbedoornde plant aanduiden met die donkerpurperen bloemen dan zeg ik toch nog maar *M. bella*, want dan gaat er bij iedere mammillariakenner een lichtje op. Als ik het over een lange witbedoornde vorm van *M. nunezii* had zou ieder zich afvragen of hij een nieuwbeschrijving gemist had en graag een stek van die nieuwe plant krijgen, terwijl... die natuurlijk al lang in de verzameling staat.

Zo barst het in de verzamelingen ook van *M. elegans* terwijl dat allemaal een bepaalde vorm van *M. haageana* is. Taxonomisch verantwoord gebruik, praktisch nut en gewoontevorming bij kenners zal de zaak nog decennialang vertroebelen, maar uiteindelijk zal er een handzame indeling uitrollen.

(Wordt vervolgd)

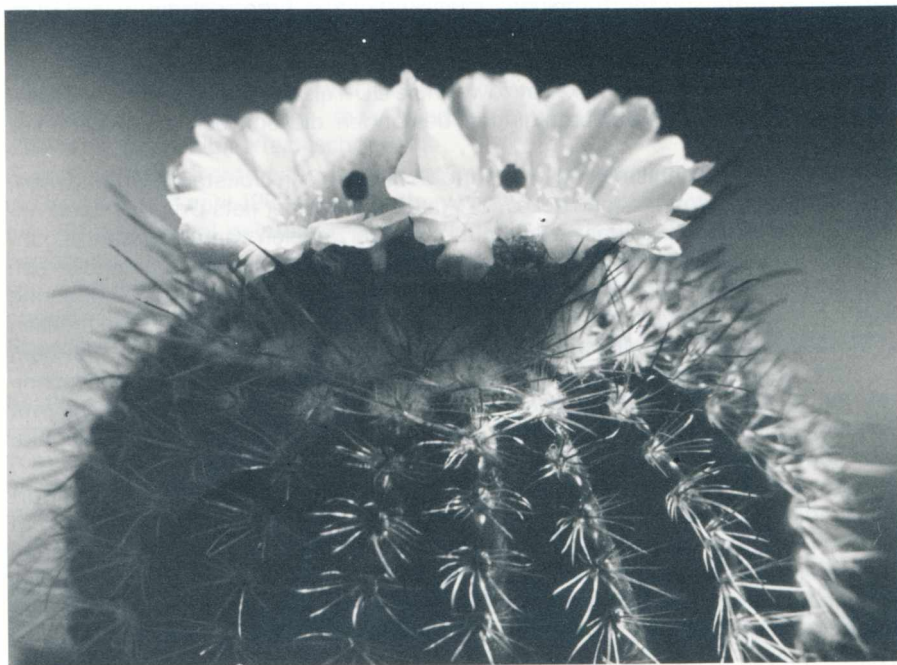
INTERNOTO Een grenzen overschrijdende studieclub

J. THEUNISSEN

Als beginnend cactusliefhebber in 1968 verzamelde ik alles wat doorns had. Ook vond ik het de moeite waard om over de kleine experimenten die ik met *Opuntia*'s uitvoerde aan mijn medeleden in binnen- en buitenland mee te delen. Dit leverde reacties op uit onvermoede hoek, want ik kwam zo in contact met Tsjechische liefhebbers. Al in 1972 ondernam ik zelfs een reis naar Tsjechoslowakije en leerde daar de eerste gespecialiseerde verzamelingen kennen.

Diagnoses

In diezelfde periode werd ik ook door de heer Buining benaderd met het verzoek of ik als classicus voor hem Latijnse diagnoses kon maken. Hieruit groeide een vrij regelmatige arbeid en ik mag zeggen ook een vriendschap die mij onder

Wigginsia spec. nov.

andere in contact bracht met de vormenrijkdom binnen het geslacht *Notocactus*. Tijdens mijn gesprekken met de heer Buining en later met de heer van Vliet werd mij steeds duidelijker, dat ik op mijn manier van verzamelen nooit méér zou krijgen dan een verzameling willekeurige cactussen.

Toen Buining mij bovendien nog aanbood om mij in ruil voor mijn diagnoses door hemzelf verzamelde Notocactussen te geven, omdat hij zich voornamelijk wilde beperken tot de Discocactussen, Melocactussen en zuilcactussen van Brazilië, was het moment aangebroken om ook zelf aan specialisatie te beginnen. Dit werd nog versterkt door een bezoek aan de kas van van Vliet, die destijds nog in Scheveningen woonde en voor wie ik eveneens de Latijnse diagnoses bij zijn nieuwbeschrijvingen maakte. Hij had de Notocactussen in zijn kas zó opgesteld, dat de overgangen van de ene soort en variëteit naar de andere nauwelijks te zien waren; zo wist hij duidelijk te maken, dat alle soorten in elkaar overgingen.

Oude en nieuwe soorten

Het probleem was voor mij inmiddels niet meer om aan de nieuwe soorten te komen, maar veel meer om de oude, vooral door Fric beschreven soorten te vinden. Hiervoor ploegde ik de oude jaargangen van *Succulenta* en ook van tal van buitenlandse tijdschriften door, wat in eerst instantie weinig opleverde.

Twee namen kwamen in deze tijdschriften regelmatig terug: die van Dr. Schäfer uit de DDR en die van Dr. Janousek uit Tsjechoslowakije. Ik trok de stoute schoenen aan en richtte een schrijven aan beiden, waarin ik het westerse probleem met betrekking tot de oeroude Notocactussen uiteenzette. Beiden reageerden uiterst positief en verklaarden zich bereid mij aan planten en zaden

van de gezochte soorten te helpen. Tegelijkertijd kon het probleem waarmee zij zaten, het verkrijgen van de nieuwere soorten, worden opgelost.

Met grote regelmaat begonnen pakjes met planten en zaden het IJzeren Gordijn te passeren. Ik ontdekte toen ook, dat zowel in de DDR als in Tsjechoslowakije al meer of minder bloeiende Notoverenigingen bestonden die ook een eigen periodiek uitgaven.

In 1976 volgde de kennismaking met Hugo Schlosser, een Duitstalige Uruguayaan, de gastheer van van Vliet toen deze met Walter Rausch per fiets Uruguay doorkruiste. Schlosser was weliswaar pas laat met het verzamelen van cactussen begonnen, maar gezien zijn botanische studies in Duitsland was hij goed onderlegd en een serieus verzamelaar. Het allergrootste voordeel was natuurlijk, dat hij woonachtig was in het vaderland van de Notocactussen; we weten allemaal hoe weinig mensen in Midden en Zuid Amerika in het algemeen om cactussen geven. Ook met hem ontstond een levendige correspondentie, we konden elkaar helpen bij het beschrijven van enkele door hem gevonden nieuwe soorten en hij bezorgde mij wat Spaanstalige literatuur over Notocactussen, verschenen in Zuidamerikaanse tijdschriften.

Ongeveer gelijktijdig maakte ik, via de heer Buining, ook schriftelijk kennis met Kurt Kreuzinger, de voormalige rechterhand van Alberto Fric, die tot aan het begin van de dertiger jaren diverse reizen naar Zuid Amerika had gemaakt en een aantal nieuwe Notocactussen had ontdekt en beschreven. Sinds de veertiger jaren was Kreuzinger geheel uit het gezichtsveld verdwenen, hetgeen zonder twijfel een ernstig verlies is geweest voor onze liefhebberij. Deze man wist zo ontzettend veel over cactussen in het algemeen, maar ook over talloze andere zaken, dat hij stof voldoende had om nog jaren actief te zijn. Helaas is ook hij in september 1989 gestorven. Hij gaf mij eigenlijk de laatste stoot om te beginnen aan een wat grotere organisatie.

Oprichting

In de Bondsrepubliek was Jozka Neduchal inmiddels begonnen met wat reclame voor het geslacht *Notocactus*. Ook in Succulenta verschenen de eerste oproepen, waarin voorgesteld werd om zaden en planten onderling te ruilen. Enkele tientallen leden meldden hun interesse, het eerste begin was daar. Er volgden bezoeken aan de heren Schäfer en Janousek, tijdens welke gepraat

Bijeenkomst van Internoto. Rechts de heer Schäfer.

werd over mogelijkheden om de Notoverenigingen van Tsjechoslowakije, DDR en de nieuwe loot in het westen samen te laten gaan onder de naam Internoto. Het aanvankelijk enthousiasme werd al vlug getemperd door de ontdekking dat dit politiek absoluut onhaalbaar was. Er bleef niet veel meer over dan het bestaan van drie naast elkaar opererende, maar goed samenwerkende verenigingen voorlopig als het hoogst haalbare te beschouwen.

Er vond een eerste ontmoeting plaats met enkele Duitsers en de eerste bijeenkomst in Deurne op 12 april 1980 werd voorbereid. Deze vergadering werd bezocht door een vijftiwintigtal geïnteresseerde Nederlanders, Belgen en Duitsers. Er werd besloten om regelmatige contacten met de leden te onderhouden door middel van een mededelingenblad. De zaad- en plantenaanbiedingen zouden tot een jaarlijks onderdeel van het verenigingsgebeuren worden.

Speciale aandacht werd besteed aan de positie van geïnteresseerden in het Oostblok. Deze mensen zouden immers niet de mogelijkheid hebben de contributies te betalen. Hiervoor werd het patronaatslidmaatschap ontworpen. Dit houdt in, dat een lid in het westen zich bereid verklaart om één of meer extra bijdragen te betalen voor iemand in het Oostblok. Op het hoogtepunt waren er ongeveer 50 leden die deze vorm van steun verleenden. Meestal ontvingen zij in ruil tijdschriften uit het Oostblok, waar wij hier normaal niet aan konden komen.

Het één en ander werd op 24 mei in Frankfurt nog eens bekrachtigd, er werd besloten onder één vaandel verder te gaan. Als plaats voor de op te bouwen 'Schutzsammlung' werd de Palmengarten voorgedragen, alwaar de heer Neduchal de verzorging van deze verzameling op zich zou nemen. Er werd besloten om de eerste echt internationale cactusvereniging op te richten: INTERNOTO. In november werd in Bad Neuenahr de eerste algemene vergadering gehouden.

Studie

Er werd een studiedag belegd waarop Prof. Diers, bijgestaan door Walter Rausch, ons uitlegde hoe we beschrijvingen op wetenschappelijk verantwoorde wijze konden maken en publiceren.

Een volgende stap was het oprichten van werkgroepen binnen Internoto. Er kwamen diverse groepen tot stand, die elk een groep van de Noto's als speciaal studieterrein kozen. In 1984 deed een eerste werkgroep het resultaat van vele uren intensieve studie, verluchtigd met vele kleurenopnamen van de diverse soorten, variëteiten en vormen in de sectie *Uebelmanniana* het licht zien.

Een geweldig hulpmiddel bij het bestuderen van de situatie op de standplaats was de geste van Mevrouw Buining die ons alle door haar man gemaakte opnamen van het geslacht *Notocactus* afstond en daarmee de belangrijkste stap deed om tot oprichting van een eigen diatheek te komen. Inmiddels is deze uitgegroeid tot meer dan 2000 stuks, die door alle leden kunnen worden geleend. De aanvulling komt voornamelijk van enkele leden die in de afgelopen jaren ook bezoeken aan de standplaatsen hebben gebracht.

De meeste indruk op mij maakte tot nu toe onze ledenvergadering in juni 1989 in Karlovy Vary (Tsjechoslowakije). Het was bij mijn weten voor het eerst dat een dergelijke bijeenkomst werd gehouden in Oosteuropa. Helemaal officieel was het niet, wij waren in feite de gasten van de plaatselijke cactusvereniging die een tentoonstelling had georganiseerd. Voor het eerst ontmoetten vele Internotoleden uit het westen daar hun vrienden voor wie zij dikwijls al jarenlang de contributie betaalden. Er was ook een groot aantal leden uit de DDR naar de bijeenkomst getogen, zodat bij die gelegenheid ruim 20% van alle leden aanwezig was. Welke gevolgen deze vergadering van Internoto op de politieke situatie binnen Europa heeft gehad is u allen voldoende bekend.

Publicaties

Nadat in het prille begin de mededelingen op A5-formaat in gestencilde vorm werden verstuurd, waarbij de kleurenfoto telkens los mee werd geleverd, verheugen wij ons nu al vele jaren op een professioneel uitgegeven tijdschrift in vierkleurendruk. De kwaliteit die het tijdschrift nu heeft kan slechts gehandhaafd blijven door de enorme inzet van onze redacteur-drukker. Deze wordt in zijn werk bijgestaan door enkele correctoren, waarvan er één de bijdragen op hun wetenschappelijke juistheid beoordeelt.

Voorts wordt in elk nummer een Latijns of Spaans artikel waarvan tot nu toe geen vertalingen in één van de moderne talen werd gepubliceerd, aan de lezers gepresenteerd. Uit deze reeks vertalingen is inmiddels duidelijk geworden, dat de beschrijvingen uit de vorige eeuw dikwijls slecht zijn bestudeerd. Voor elk geslacht loont het de moeite terug te keren naar de wortels van onze liefhebberij. Op grond van het bestuderen van deze oude teksten zijn inmiddels enkele problemen opgelost die tientallen jaren de literatuur onnodig hebben belast.

Als resultaat van wat zoek- en speurwerk, waarbij opnieuw de inzet van wijlen de heer Kreuzinger uiterst belangrijk was, is men enkele jaren geleden tot de conclusie gekomen, dat het geslacht *Notocactus* niet door Berger, maar door Fric is beschreven. In de loop van de tien jaren die zijn verlopen sinds de oprichting van Internoto zijn er reeds diverse nieuwe soorten en variëteiten door onze leden beschreven, ook in andere tijdschriften. Of deze beschrijvingen allemaal uiteindelijk de toets der kritiek zullen kunnen doorstaan, blijft af te wachten, in elk geval zijn er nu goede beschrijvingen van deze taxa beschikbaar.

In de reeks "Notocactus" zijn op dit moment negen uitgaven verschenen. Eén daarvan is voornamelijk het werk geweest van de heer Kreuzinger, hij vertaalde een artikelenreeks van Fric uit een Tsjechisch tuindersblad uit het begin van de twintiger jaren en verluchtigde dit met deels nooit eerder gepubliceerde originele foto's van Fric.

Standplaatsen

Zonder twijfel kan worden gesteld dat een aantal van onze leden dank zij de stimulans van deze vereniging inmiddels één of meer bezoeken aan de standplaatsen heeft gebracht. Dit wordt vergemakkelijkt door het feit dat een aantal van onze leden ter plekke woont, van Braziliaanse of Uruguayaanse afkomst is en dus het land goed kent. Deze mensen staan onze ondernemende Europese leden ten dienste, een ontwikkeling die op veel grotere basis zou moeten uitgroeien.

Natuurlijk ontstaat hierdoor de mogelijkheid om vrij regelmatig de bekende standplaatsen te controleren, en wat hierbij duidelijk wordt is niet erg hoopgevend. Alle pogingen ten spijt om plantenbescherming van de grond te krijgen door de uitvoer van planten uit het moederland te verbieden zullen vele soorten uitgeroeid worden door bouwactiviteiten, wegeaanleg, ontwikkeling van landbouwgronden enzovoorts. In één geval heeft Internoto geprobeerd de zeer kleine groeiplaats van een bepaalde soort in Paraguay te beschermen door het stukje grond in pacht te verkrijgen. Een lid ter plaatse zou voor ons regelmatig controleren en zorgen voor de tijdige betaling van de pachtsom. Wie beschrijft onze teleurstelling toen de verpachter uitgerekend op dat stukje grond in het tweede jaar ging bouwen.

Het lijkt mij dat een daadwerkelijke bescherming alleen kan worden bereikt indien wij erin slagen om ofwel bedreigde soorten van de standplaats weg te halen en ze elders te vermeerderen, ofwel een veel sterkere interesse voor cactussen te wekken bij belanghebbenden ter plaatse. Door de gebrekkige contacten die wij cactusliefhebbers in Europa over het algemeen hebben met geestverwanten aan de andere kant van de oceaan blijft waarschijnlijk een grote hoeveelheid informatie vooralsnog ontoegankelijk.

Men kan aannemen dat in Zuid Amerika veel wetenschappelijk bruikbaar materiaal onbenut ligt opgestapeld. Het zou één van de opdrachten van gespecialiseerde werkgroepen kunnen zijn om dit materiaal toegankelijk te maken middels het aanknopen van contacten met wetenschapsmensen en liefhebbers ter plaatse.

Toekomst

Afsluitend zou ik willen stellen dat de ontwikkeling zoals ik ze hierboven geschetst heb in principe zou kunnen opgaan voor elke werkgroep. Wil men iets bereiken, dan moet men over grenzen heen reiken. We werken nu in ongeveer 20 verschillende landen over de hele wereld verspreid. Het ledental is constant 250 en we mogen stellen dat de contacten met Oosteuropa zonder meer positief zijn.

Hoewel zowel de (voormalig Oost-)Duitse als de Tsjechische vereniging ouder zijn dan Internoto, heeft Internoto beide ruimschoots overvleugeld, hetgeen natuurlijk niet in de laatste plaats een gevolg is van de betere structuur en de betere mogelijkheden om publicaties te verzorgen. Met beide zusterverenigingen bestaan overigens zeer vriendschappelijke contacten en een fusie zal zeker niet tot de onmogelijkheden behoren nu de situatie binnen Europa zo drastisch is veranderd.

Vierschaarstraat 23, 4751 RR Oud-Gastel

Wigginsia schaeferiana

Foto's van de schrijver

CACTOFILATELIE

DE GESCHIEDENIS VAN HET PLAATSJE CACTUS

HAN DAAMEN

Cactus is een kleine gemeenschap op de high plains van West Texas. Het begon in 1941 als een defensie-installatie voor de Tweede Wereldoorlog waar benzine met een hoog octaangehalte werd gemaakt voor oorlogsvliegtuigen. Het was een barre vlakte die met cactussen was overwoekerd. De opdrachtgever, Chemical Construction Company uit New York, zond arbeiders naar deze smalle strook in Texas om een fabriek te bouwen. Toen ze daar aankwam zagen ze niets anders dan cactussen en cactussen. De naam luidde toendertijd Cactus Ordinance Works.

De fabriek was gemaakt om benzine te maken van een vast bestanddeel, natuurlijk gas en heel veel vers water dat daar aanwezig was. Ze bouwden vier fabrieken en genoeg dubbele duplex appartementen voor de 600 tot 1000 mensen die daar kwamen werken. Ze bouwden tevens een grote opslagplaats, een recreatievoorziening, een wasserij en een theater voor de arbeiders.

Toen de tweede Wereld Oorlog eindigde in 1945, was er vele malen minder vliegtuigbrandstof nodig en de fabriek werd omgebouwd om kunstmest te maken voor de in de omgeving woonachtige boeren. De mensen kochten huizen, bouwden enkele kerken, een brandweerkazerne en een centrum en ook diverse eethuizen.

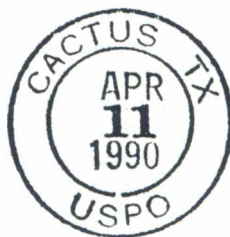
Wanneer kunstmest tussen de gewassen wordt gestrooid, is er zeer veel water nodig om verbranding te voorkomen. Dit had tot gevolg dat het waterpeil zakte en de prijs om te verbouwen steeds duurder werd, met als resultaat dat de boeren moesten stoppen met het inkopen van kunstmest.

De originele fabriek is afgebroken in het begin van 1970 en er werd een industriepark voor in de plaats gebouwd. Dit industriepark heeft een grote vleesverwerkende fabriek, een leerlooierij en een grote veestapel die met graan worden gevoederd om zacht vlees te verkrijgen. Er is ook een groot transportbedrijf dat vee ophaalt en wegbrengt.

Er zijn andere veevoedercentra in de omgeving waar vee wordt opgehaald en vervoerd naar de vleesfabriek. Het verwerkte vlees vindt in vrachtwagens met koelruimtes zijn weg naar diverse bestemmingen in Amerika. Het vlees wordt ook naar diverse andere landen verzonden.

Cactus heeft zijn eigen bestuur met een burgemeester, een wethouder en vijf gemeenteraadsleden. De populatie is voor 76% Spaans. Een nieuwe naam werd ingevoerd in 1969 met de naam Cactus, Texas. Nu heeft de stad een jaarlijkse begroting van \$ 2.000.000 en een reserve van \$ 1.000.000. Er is ook een getraind brandweercorps dat 17 ervaren leden telt.

De gemeenschap heeft een postkantoor en een school met zes klassen. Als ze hun studie afgerond te hebben, gaan ze met de bus naar Dumas Junior High of naar Dumas High School ± 16 mijl verderop.

Naast dit plaatje is er nog een plaatsje met de naam Cactus dat is te vinden in Arizona. Dit postkantoor werd geopend op 14 mei 1918 en is sinds 1 januari 1964 definitief gesloten.

Bron: Medewerker postkantoor Cactus.

Helmersflat 51, 4707 CN Roosendaal

LEZERS VRAGEN

Uit Roosendaal komt een brief van de heren J. de Mooy en R. Frantzen. Zij schrijven, dat hun zaailingen van twee jaar geleden nauwelijks gegroeid zijn en vragen wat de beste omstandigheden zijn voor zaailingen, vooral lettend op de groeifactoren water, licht, mest en de temperatuur.

Antwoord: Het is natuurlijk uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk, om van een afstand te bekijken waarom uw zaailingen zo slecht gegroeid zijn. Daarvoor zijn enkele mogelijkheden, bijvoorbeeld:

1. De zaailingen kregen te weinig water (of teveel?).
2. De zaailingen kregen te weinig voeding (of teveel?).
3. De zaailingen hebben last gehad van ongedierte.
4. De zaailingen hebben te koud gestaan (of te warm?).
5. De zaailingen hebben te donker gestaan.
6. Er mankeerde iets aan de kwaliteit van het grondmengsel.
7. een combinatie van twee of meer van deze tekorten.

U kunt aan de hand van bovenstaand lijstje eens proberen na te gaan of er wellicht iets aan uw cultuurmethode gemankeerd heeft.

En dan nu nog iets over die optimale groeifactoren. Al deze groeifactoren zorgen er samen voor, dat een plant kan groeien. Dit werkt volgens de wet van het minimum, dat wil zeggen dat de factor die in verhouding tot de behoefte van de plant het minst aanwezig is de snelheid van de groei bepaalt.

Bijvoorbeeld: Een plant staat in de best denkbare grond, deze grond bevat alle voedingsstoffen in de juiste verhouding, de plant ontvangt de optimale hoeveelheid licht en frisse lucht, de temperatuur is uitstekend, maar er wordt veel te weinig water gegeven, dan is voor deze plant de hoeveelheid water de beperkende factor voor de groei geweest. Wanneer men nu meer water gaat geven is de hoeveelheid water op een bepaald moment niet meer de beperkende factor voor de groei, maar wordt een andere groeifactor beperkend.

Zaailingen zullen de eerste maanden van hun leven vooral een min of meer

gelijkmatige temperatuur verlangen, waarbij overigens best de nachttemperatuur wat lager mag zijn dan de dagtemperatuur. Omdat jonge zaailingen nog uiterst gevoelig zijn zullen we ook voor wat geschermd licht moeten zorgen. Na deze eerste maanden kunnen we zaailingen eigenlijk net zo behandelen als volwassen planten, dat wil zeggen: Zoveel mogelijk licht; veel frisse lucht; een grondmengsel, dat doorlaatbaar is, zodat overtollig water snel weg kan en dat bovendien voldoende voeding bevat of toegediend krijgt in de vorm van mest; voldoende vocht in de zomer, droogte in de winter; een optimale temperatuur, niet te koud en niet te heet; veelvuldige controle op en eventueel bestrijding van ongedierte.

Uit België ontvingen we een brief van Mario Couvreur uit Nieuwpoort. Hij schrijft, dat hij reeds drie jaar geprobeerd heeft om *Eriosyce* te zaaien, maar helaas zonder succes. Ook de uitzaai van *Echinomastus* bleef zonder resultaat. Tevens vraagt hij om bijzonderheden over het geslacht *Eriosyce*.

Antwoord: Al eerder is in deze rubriek het resultaat van het zaaien aan de orde geweest. Wij hebben meerdere klachten gekregen over zaad, dat slecht of helemaal niet ontkiemt. Met nadruk wil ik hier nogmaals stellen, dat deze rubriek geen klachtenbureau is. Het is bovendien onmogelijk om van afstand te kunnen beoordelen, wat de oorzaken geweest zouden kunnen zijn van mislukte zaaisels.

Mijn ervaring met het opkweken van *Eriosyce*-zaailingen is het volgende. Na het zaaien komen de zaailingen goed op en groeien in het begin extreem snel voor een cactus. Toch blijkt na enkele jaren, dat de planten gaan kwarren, de groei raakt eruit en uiteindelijk, na vier of vijf jaar, vallen ze weg. Ze blijken dan zonder uitzondering een slecht wortelstelsel te hebben. Waarschijnlijk maken we dan toch een cultuurfout. Maar voor slechte wortelstelsels hebben we een voor de hand liggende truc in de cactusliefhebberij: enten. Zaailingen, die in het eerste jaar geënt zijn op verschillende *Trichocereus*-onderstammen groeien daarop prima, hoewel niet snel en zijn na acht tot tien jaar uitgegroeid tot flinke bollen, met een schitterende bedooring. Tot nu toe hebben ze nog niet gebloeid.

Eriosyce groeit in Chili en de planten ontvangen daar het meeste water in de vorm van nevel. Ze wortelen ondiep in zuiver minerale grond. De planten kunnen enorm groot worden en bloeien pas op latere leeftijd. Er zijn ongeveer vijf nauw verwante soorten bekend.

De Heer P. Cleton uit Zeist is sinds twee jaar bezig een *Lithops*-verzameling aan te leggen door plantjes te zaaien en te kopen. De gekochte planten zijn vaak naamloos en hij probeert ze te determineren, onder andere met behulp van het boekje 'Lithops' van R. Heine. Dit lukt vaak niet omdat de plantjes nog niet hun volwassen uiterlijk hebben, nog niet bloeibaar zijn en dus ook nog geen zaad hebben gemaakt. Hij vraagt hoe hij achter de juiste namen kan komen van deze, ook zonder naam aantrekkelijke, plantjes.

Antwoord: Determineren is voor veel mensen een lastige bezigheid. Zelfs als men beschikt over de juiste determinatiesleutels is het soms een hele toer om een plant goed op naam te krijgen. Daar komt nog bij, dat in het geval van *Lithops*, vele kruisingen in omloop zijn, die ipse facto niet van een naam te voorzien zijn. Bij *Lithops* spelen de volgende factoren nog een complicerende rol:

1. De bloemkleur is een scheidend kenmerk bij *Lithops*. Maar de planten bloeien slechts korte tijd.
 2. De vorm van de zaailing (met of zonder doorlopende 'spleet') is van belang. Van volgroeide planten weet men dit niet.
 3. De planten tonen in de loop van het jaar dikwijls zogenaamde verouderingsvlekken, die het uiterlijk kunnen veranderen.
 4. Elk jaar verschijnt een nieuw bladpaar, terwijl de oude bladeren worden leeggezogen en er slechte een papierachtig omhulsel overblijft.
 5. Elke soort heeft een natuurlijke variatiebreedte.
- Enkele aanbevelingen bij het determineren kunnen uit het bovenstaande worden afgeleid.
- A. Noteer van jonge zaailingen of ze een al dan niet doorlopende 'spleet' bezitten.
 - B. Noteer de bloeitijd en de bloemkleur, liefst van zich pas openende bloemen, die nog niet aan het verbloeien zijn.
 - C. Determineer het plantelichaam van jonge bladparen, die nog geen verouderingsvlekken bezitten.
 - D. Heeft men uit een zaaisel meerdere zaailingen, dan wijst een zekere uniformiteit in uiterlijk er vaak op, dat we met een goede soort te maken hebben. Is het zaaisel erg heterogeen, dan kan men met een kruising te maken hebben. Deze aanwijzingen geven geen absolute garantie voor een juiste determinatie, ze kunnen wel helpen. Verder loont het altijd de moeite om zoveel mogelijk planten te bekijken uit verzamelingen van andere liefhebbers en/of bij kwekers. Steeds maar weer kijken en vergelijken geeft uiteindelijk een redelijk beeld van wat men onder een soort moet verstaan.

Ton Pullen

TAXONOMIE

HET GESLACHT *GYMNOCALYCIUM* IN ZUID-BRAZILIË EN URUGUAY

(4)

KARL HEINZ PRESTLÉ

Gymnocalycium denudatum L. & O.

Ondanks de zeer grote verspreiding onder cactusliefhebbers is in wetenschappelijke zin zeer weinig bekend over het eigenlijke voorkomen van *G. denudatum* in Rio Grande do Sul. De in de literatuur aanwezige beschrijvingen zijn alle min of meer gelijklopend maar de bijgevoegde foto's verschillen vaak onderling en komen dikwijls niet overeen met de beschrijving.

Tijdens mijn reizen door Rio Grande do Sul heb ik van 17 populaties materiaal kunnen verzamelen. Het plantenmateriaal is zeer variabel in vorm en uiterlijk. Het evolutiecentrum van *G. denudatum* is gelegen in formaties uit het Cambrium met een geologische ouderdom van 504 tot 570 miljoen jaar. Dit gebied, door mij ook als het Cazapava-bekken aangeduid vanwege de ligging tussen twee andere geologische gebieden, wordt in dit deel van Rio Grande do Sul doorbroken door formaties uit het Carboon, met een geologische ouderdom van 290 tot 365 miljoen jaar. Verder vindt men nog afzettingen van zuivere kalk,

steenkool, enzovoorts. De cactusvegetatie vertoont hier dan ook een grote verscheidenheid.

Van de 17 gevonden populaties liggen er vijf buiten het eigenlijke evolutiegebied, twee in formaties uit het Jura (7, 8) en drie in formaties uit het Krijt (10, 15, 16); deze *G. denudatum*-planten vertonen sterk afwijkende kenmerken. Het geheel bewijst dat de ontwikkeling van de *denudatum*-vormen zeer verschillend is verlopen en dat de soort geen biologische eenheid is.

De vormenrijkdom is buitengewoon: er bestaan solitair groeiende vormen, spruitende vormen, maar ook een bergvorm en een weidevorm. In de bloemen is de variatie bijna nog groter; bekend zijn kleuren van wit tot crème, open en gesloten bloemvormen, bloemen met lange en korte bloembuis enzovoorts. In hoeverre deze groeiplaatsvormen ook zaadmorfologisch te onderscheiden zijn, is tot op heden nog niet door mij onderzocht, maar men kan er bijna zeker van zijn dat ons ook hier nog enkele verrassingen staan te wachten.

Vele van de thans bekende groeiplaatsen werden slechts per toeval gevonden bij het zoeken naar andere cactussen. De populaties zijn relatief klein, soms konden nog slechts afgevreten resten in rotsspleten worden gevonden! Populaties van enige omvang zijn zeldzaam.

De weidevormen van *G. denudatum* groeien dikwijls aan de randen van stenen verhogingen, zoals rotsplaten, in overigens vlak weidegebied, maar ook in het gras waar de stenige bodem aan de oppervlakte komt. De planten zitten diep in de bodem, zijn mat groenachtig geel, de ribben (5-9) zijn verdeeld in knobbels en ze bezitten een (vertakte) penwortel. Deze planten groeien tezamen met *Notocactussen* uit het subgeslacht *Paucispini* en nabij Frailea's.

De bergvorm van *G. denudatum* onderscheidt zich door zijn groeiplaats. Deze ligt in de hogere bergdelen van de Guarita's en aangrenzende bergachtige gebieden, alle granietrotsen. De planten groeien bijna altijd solitair en ook in cultuur spruiten ze zelden. De glanzend blauwgroene planten hebben 5-7 ribben, die breed aflopen en niet in knobbels zijn verdeeld.

Tot op heden konden twee populaties worden gevonden die qua groeiplaats tot de bergvorm behoren maar een spruitende habitus vertonen. Opvallend is dat deze vorm in de bergen groeit, maar daar op vlakke terreinen, diep in de grond zittend, voorkomt.

Gymnocalycium
PR 486, een
denudatum-weidevorm
uit het
gebied van
Dom Pedrito,
Rio Grande do Sul

Boven: *G. denudatum* var. PR 289 uit het grensgebied van Brazilië en Paraguay, bij Carlos Guera

Midden: *Gymnocalycium* PR 290, een kleine soort of variëteit uit het gebied van Rosario, Rio Grande do Sul

Onder: *Gymnocalycium* PR 507, een *denudatum*-weidevorm van de Fazenda Santa-Rita in het Pantanogebied in Rio Grande do Sul

Gymnocalycium denudatum forma PR 593 (bergvorm)

Lichaam enkelvoudig, rond, glanzend donkergroen, 5 cm diameter en 3,5 cm hoog. Ribben 5-6, 2-2,5 cm breed, glad, slechts weinig kinvormig verheven. Areolen ovaal, crèmekleurig, op de ribben liggend, 0,5 cm lang en 0,3 cm breed. Doorns 5, 1,2 cm lang, hard elastisch, crèmekleurig, later vergrijzend, tegen het lichaam aanliggend, op de schedel iets afstaand. Schedel niet door doorns bedekt.

Gymnocalycium denudatum forma PR 486 (weidevorm)

Lichaam afgeplat bolvormig, spruitend, mat groenig tot geelgroen, 5 cm diameter en 2,5 cm hoog. Ribben 9-10, sterk gewelfd en in sterke knobblen verdeeld, 1,2-2,0 cm breed. Areolen in nieuwgroei rond tot ovaal, crèmekleurig woluilt, snel verkalend. Doorns 7, tegen het lichaam, gelig wit, 1,5 cm lang, hard elastisch; de schedel is sterk bedekt door de doorns (in cultuur minder).

Gymnocalycium denudatum forma PR 369 (overgangsvorm)

Lichaam platrond, spruitend, glanzend grasgroen, 6-9 cm diameter en 3-4 cm hoog. Ribben 5, breed en glad, maar knobbelig. Areolen ovaal, 0,5 cm lang en 0,3 cm breed, wit tot crèmekleurig. Doorns 3-5, 2-3 cm lang, altijd naar beneden gericht, gelig.

Gymnocalycium denudatum forma PR 421

Deze niet-spruitende Gymno's groeien in het grensgebied bij Pedras-Altas in Rio Grande do Sul, tezamen met *G. uruguayense* uit zone 1.

Lichaam enkelvoudig, rond, groen, 6-8 cm diameter en 5 cm hoog, compact groeiend. Ribben 7, 2,5 cm breed, vlak, tussen de areolen iets verhoogd. Areolen iets verzonken, rond, wit, 0,5 cm diameter, door het woluilt in de schedel deze bedekkend. Doorns 6. Randdoorns 5, 1,8-2,0 cm lang, tegen het lichaam aanliggend, recht tot gebogen, gelig. Middendoorn 1, 2 cm lang, afwaarts of naar boven gericht, alleen aanwezig op de jongere areolen van de schedel. Op oudere areolen zijn nog slechts 3-5 randdoorns aanwezig.

Gymnocalycium denudatum forma PR 289

Deze planten groeien tezamen met *G. uruguayense* uit zone 3 bij Quari in Rio Grande do Sul.

Lichaam enkelvoudig, soms weinig spruitend, klein, rond, zeer compact, 4,5 cm hoog en breed, gelig groen. Ribben 7-8, knobbelig, 1,8 cm breed. Areolen rond, 0,5 cm in diameter, crèmekleurig, iets verzonken in de rib. Doorns 5, gelig, tegen het lichaam aanliggend, tot 2 cm lang, de doorns van onderliggende areolen overlappend, sterk ontwikkeld in de schedel.

(Wordt vervolgd)

OP DE GROEIPLAATSEN

OP ZOEK NAAR CACTUSSEN IN RIO GRANDE DO SUL, BRAZILIË (1)

WOLF-RAINER ABRAHAM

In dit artikel wil ik u vertellen over een reis van een maand door Brazilië. Samen met Rudi Werner Büneker uit Corvo, Brazilië heb ik een afstand van bijna 6000 km afgelegd en cactussen gezocht.

Op 15 december 1987 om 16.00 uur vertrok het vliegtuig; na een tussenlanding in Lissabon kwam ik behouden aan in Rio de Janeiro. Daar kreeg ik de eerste verrassing van deze reis; het mij opgegeven reisschema klopte niet. Ik had nu maar twee uur de tijd om door de douane te gaan en me in te checken voor de binnenlandse vlucht naar Porto Alegre. Na lang heen en weer rennen in een hitte van 36°C kon ik mijn koffer bemachtigen. Via een tussenlanding in Sao Paulo arriveerde ik in Porto Alegre. De zon scheen, het was 32°C en het echtpaar Büneker stond al te wachten.

De volgende dag maakten we de laatste reisvoorbereidingen en op de 18e begon dan de cactustocht. Het eerste doel was de groeiplaats van *Eriocactus magnificus* Ritter. Alhoewel het nog vroeg in de morgen was, was de afdaling naar de rivier toch nog een vermoeiende aangelegenheid. De aanblik van de planten maakte echter alles weer goed. *E. magnificus* wordt daar tot 2 m lang en tot 35 cm dik. Op deze plek zien we verder geelbloeiende orchideeën, een zeer zeldzame palmensoort, verschillende bromelia's, *Lepismium cruciforme* Pfeiffer, een *Rhipsalis species* en tot 2 m hoge, prachtig rood bloeiende brandnetels. Daartussen fladdert een groot aantal van de meest uiteenlopende vlindersoorten en in de zon liggen hagedissen op de stenen. Een idyllisch plekje.

Notocactus oxycostatus groeit graag op rotsen in weiden

Foto's van de schrijver

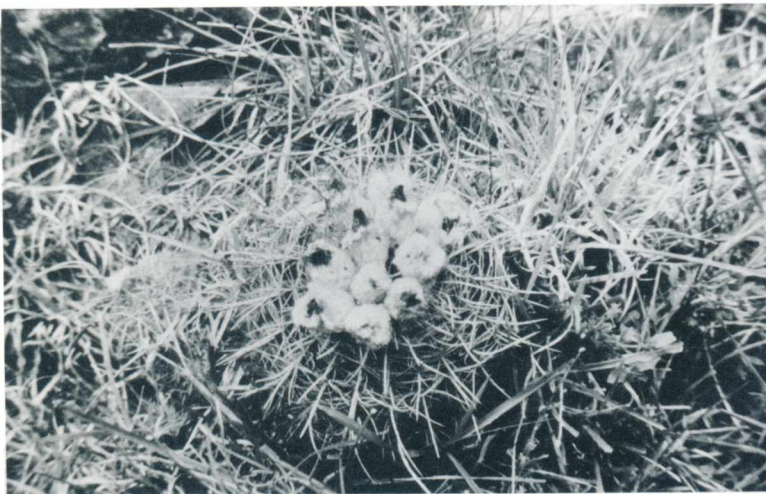

Het volgende doel was de groeiplaats van *Notocactus oxycostatus* Buining & Brederoo, waarvan we nog maar enkele exemplaren konden vinden. Interessant te vermelden is, dat hij samen groeit met een vorm van *N. ottonis* (Lehm.) Berger ex Backbg. en dat *N. oxycostatus* in tegenstelling tot de bewering in de nieuwbeschrijving tot 9 ribben kan krijgen. We vonden planten met een diameter van 10 cm, echte reuzen. Op de route naar de typevindplaats vonden we op drie plaatsen planten die behoren tot de groep *N. acutus/securituberculatus/oxycostatus*. Deels groeien zij samen met *N. megapotamicus* (Osten) Herter en op één plaats vonden we zelfs ook een *N. linkii* (Lehm.) Berger ex Backbg. naast de andere.

De poging om *N. rubropedatus* Ritter te vinden bleef ook deze keer zonder resultaat. Evenwel, een succes was het terugvinden van *N. cristatoides* Ritter. Wij konden hier veel zaad oogsten en daarmee het voortbestaan van deze soort in onze verzamelingen verzekeren. Op drie plaatsen ontdekten we *N. curvispinus* Ritter; per populatie is ze weinig variabel, maar tussen de drie populaties bestaan grote verschillen. Hierdoor twijfel ik nog meer aan de juistheid om *N. ritteranus* Lisal & Kolarik en *N. arnoustianus* Lisal & Kolarik als zelfstandige soorten aan te merken. Voor een definitief oordeel moet ik wachten op de bloemen van onze vondsten en ook hun vruchten.

Tegen de avond van een vermoeiende dag besloten we nog een berg te beklimmen. De eerste berg bracht niets bijzonders. De tweede, daarachter liggende berg was zeer moeilijk te beklimmen. We waren zeer teleurgesteld totdat Rudi een dode cactus vond en mij vroeg wat het zou kunnen zijn. Ik wist het niet, maar het was zeker geen *N. mammulosus* (Lem.) Berger ex Backbg. en ook geen *Wigginsia sellowii* (Lk. & O.) Ritter die we tot nu toe gevonden hadden. Dus begonnen we weer te zoeken en plotseling ontdekte ik het levende contrastuk van het lijk. Het was direct duidelijk dat het hier een nog onbekende *Wigginsia* betrof. Opeens hadden we weer energie genoeg om nog een derde berg te beklimmen, want we hadden maar enkele planten kunnen vinden. Daar vonden we op volledig kale, zwarte rotsen honderden exemplaren van deze *Wigginsia* (WRA 443) en ook twee cristanen. De zaailingen zijn zwart bedoornd en lijken enigszins op *W. arechavaletai* (Sch. & Speg.) Porter. Volwassen planten vertonen die gelijkenis niet meer; ze hebben

Notocactus cristatoides groeit niet op geheel kale rotsen, maar op iets vochtiger plaatsen

De nieuwe *Wigginsia spec.* WRA 443 groeit op geheel kale rotsen zonder beschutting tegen de zon

een deels naar boven toe gekromde middendoorn, die net als de randoorns grijsbruin is. Vanwege het grote aantal planten konden we goed de variatiebreedte bestuderen. Tenslotte begonnen we aan de afmattende terugweg.

Tijdens de dagen rond Kerstmis beleefden we heel wat. Tegen de avond van 24 december klauterden we over een stenen muur om daar naar cactussen te zoeken. We vonden grote exemplaren van *N. rauschii* van Vliet die ik fotografeerde. Toen zei Rudi tegen me dat er een auto bij onze bus gestopt was en dat hij daar naartoe ging. Ik zocht eerst door en ging toen ook terug. Ik zag dat twee soldaten over de muur klommen en een gaucho naar Rudi toe reed (te paard). Deze gaucho droeg een geweer en het bleek dat we op militair gebied waren. De camera werd in beslag genomen, wij werden gearresteerd, er werd gezocht naar een derde man maar (natuurlijk) zonder succes en ons relaas over het zoeken naar cactussen werd niet geloofd. Nadat de officier tenminste tien keer tegen mij brulde: "Seu passaporte" en ik hem telkenmale verzekerde dat dat ding in de auto lag, gingen we naar de auto. Ze konden mijn naam niet identificeren maar toen ze mijn titel 'Dr.' zagen werden ze voorzichtig. Had men misschien belangrijke personen gearresteerd en zouden ze daar problemen mee krijgen? Onder woeste beschuldigingen en verwensingen kreeg ik mijn camera terug en wij onze vrijheid. Ik kan thans begrijpen waarom Buining van zo'n ontmoeting zo onder de indruk was dat hij een *N. militaris* n.n. schiep. Alles bij elkaar hebben we een enorm geluk gehad en dit geluk zou ons de gehele reis niet verlaten; we hadden het ook meer nodig dan ons lief was. In dit gebied wilden we een fazenda (boerderij) onderzoeken. Vijf jaar geleden waren we eenvoudig over de afscheiding geklommen en hadden we naar cactussen gezocht. Toen onderzochten we een berg, thans wilden we nog een andere bekijken en vroegen daarom op de fazenda om toestemming.

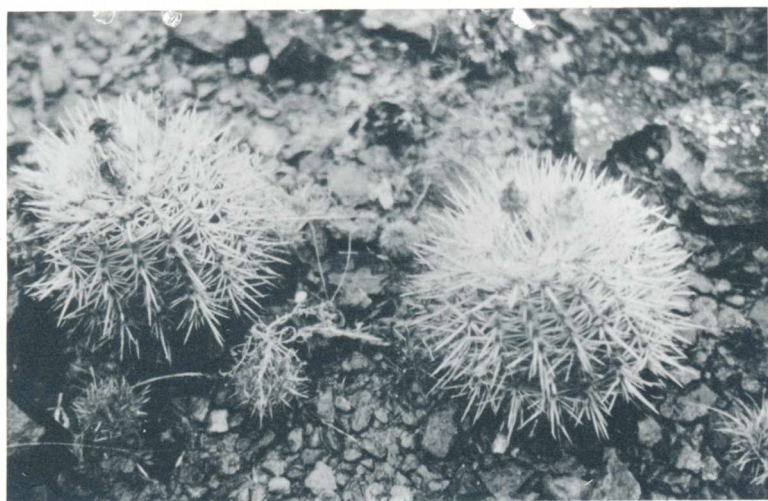
Men verwees ons naar de Capataz (opzichter) die ons doorverwees naar de eigenaar die in de stad woonde. Dat was ons te ver en we reden door. Op deze dag, eerste Kerstdag, had ik diarree en was daardoor niet in mijn beste vorm. Maar ook de cactussen wilden op deze dag niet zo vriendelijk zijn. Wij besloten tenslotte tot een grote mars naar een ver van de weg liggende berg. We stootten op een diepe kloof

voor de berg die we misschien met grote moeite hadden kunnen overbruggen en gaven onze poging op. In plaats van terug te komen met cactussen stonden we toen met lege handen en troffen ook nog de bus aan met een lekke band.

De dag begon dus niet al te best. Steeds weer zochten we naar cactussen en steeds weer was het teleurstellend. De stenen plateau's waren mooi, maar zonder cactussen. Toen we weer zo'n plek hadden afgezocht, wilden we teleurgesteld teruggaan naar de auto. Rudi ging vooruit om de auto alvast op te halen terwijl ik nog een laatste poging ondernam. Plotseling riep hij mij, omdat hij cactussen gevonden had. Het waren heerlijke geelbedoornde Melchersianae, echter maar zeven planten (WRA 478). Daarom krabden wij de zaden bijna één voor één uit de schedels en waren we als kinderen zo blij; het was tenslotte Kerstmis! Enkele kilometers verder probeerden we het weer. Daar troffen we een sterk op de vorige gelijkende plant aan, maar nu grijzig. Ik kreeg weer last van mijn buik en trok me op een rustig plekje terug. Vandaar zag ik dat verder naar achteren nog een rots lag en ging daarheen. Als eerste vond ik een cristaat van een donker bedoornde *N. mammulosus* en vervolgens grote planten die allemaal spruiten droegen. Dat moest Rudi ook zien en ik wenkte hem en ging hem tegemoet. Daarbij trapte ik bijna in een veld van de gele Melchersianae, meer dan 300 planten en zelfs twee cristaaten. Dat daar ook nog een geelbedoornde *N. mammulosus* groeide die zich goed liet onderscheiden omdat deze niet spuit, verwonderde ons niet meer.

Op deze groeiplaats zijn we meer dan 3 uur gebleven ondanks de temperatuur van 30°C en het drukkende, zwoele weer. We bestudeerden de planten, maakten foto's en verzamelden zaad. Af en toe gingen we terug naar de auto om ons inwendige van enig vocht te voorzien. Een paar kilometers verderop zag ik een koe tussen cactussen staan. Iets verder stond een gaucho en wij vroegen hem de weg. Terwijl Rudi nog met hem sprak, zag ik achter hem ook weer cactussen. Toen we echter over de afrastering stapten en zaden verzamelden van deze cactus, de grijze Melchersianae die we al eerder gevonden hadden, viel de arme gaucho bijna uit zijn zadel van het lachen. Zulke idioten had hij nog nooit gezien. De koe werd verdreven; zij stond tussen *N. mammulosus* var. *gracilispinus* n.n., waarnaast ook planten stonden van de donkergroene *N. mammulosus*.

Notocatus macambarensis op de groeiplaats na een hevige regenbui

Misschien toch geen variëteit van dezelfde soort? Een paar meter verder groeiden weer de grijze Melchersianae en gelijke planten, maar dan met rode dorens zonder overgangen tussen de twee.

Het zwoele weer dreigde zich in een onweer te ontladen en wij trachtten de miserabele weg die in natte toestand zeker onbegaanbaar zou zijn, snel te verlaten. Dat viel niet mee, eerst bleef de wagen bijna in een riviertje steken en vervolgens bleef één van de aandrijfwielen in de lucht hangen. Rudi zei tegen me dat ik op de achterbumper moest gaan staan. Zo gezegd, zo gedaan, ik hield me aan de imperial vast en het ging goed. De VW-bus kon zo ook deze weg overwinnen, hetgeen ik bijna voor onmogelijk had gehouden. 's Avonds was het ergste voorbij en wij overnachtten bij een beek waar we een mooi kampvuur aanlegden. Er waren maar een paar druppels gevallen, maar wie weet dat van tevoren?

Ons volgende doel was de eigenaar van de al eerder genoemde fazenda. Op ons bellen kwam een lijfwacht naar buiten, die zo uit een plaatjesboek had kunnen komen. Hij hoorde ons aan en toen kwam de baas zelf. Toen wij hem ons verzoek voorlegden, begon hij met een tirade over de agrarische reformpolitiek. Hij richtte zich steeds tot mij en speelde daarbij plotseling met een pistool, zeker om zijn pleidooi kracht bij te zetten. Wij luisterden een tijdje naar zijn gezwets en zeiden toen tegen hem, dat we op zijn land een nieuwe cactus gevonden hadden die nergens anders groeit. Je kon merken dat hij daar trots op was. Morgen zou hij op de fazenda zijn, we mochten komen.

De volgende morgen was hij er echter niet en we reden door. We vonden weer een populatie van de gele Melchersianae, de derde. Hier stonden zeker 1000 planten waaronder weer twee prachtige cristaten. De boer, die wij om toestemming hadden gevraagd voor het bezoek aan de berg, had ons nog gezegd dat er daar maar een paar groeiden. 's Avonds reden we weer terug naar de grote fazenda en overnachtten daar in de omgeving. De volgende morgen wilden we het nogmaals proberen. Edoch, alles ging anders. Er was geen mens te zien maar wel te horen. Ze hadden zich voor ons verstoppt. Tenslotte kwam er één iets te ver uit zijn hoek en we vroegen hem waar de eigenaar was. Niet hier. En de opzichter? Ook niet hier. Men wilde ons klaarblijkelijk niet hebben. Wij terug naar het huis van de eigenaar. De huishoudster sprak via de huistelefoon met Rudi, maar midden in het gesprek brak ze het af en er gebeurde niets meer. Wij wachtten nog zo'n 10 minuten en gingen toen weg. We waren nauwelijks uit het gezichtsveld of de lijfwacht kwam ons achterna. De eigenaar zou een nierkoliek en morfine gekregen hebben, maar we zouden hem nu kunnen opbellen. Stel je voor, we staan voor zijn huis en moeten hem dan opbellen! We gingen weg en reden naar Antonio Gutierrez. Pas later vernamen wij, wat dit alles te betekenen had: men vreesde, dat wij tot de landbezitters behoorden. Beste lezer, u kunt zich nu een voorstelling maken van ons vreesaanjagend uiterlijk, aangezien men ons in staat achtte met z'n tweeën een fazenda van 40 vierkante kilometer(!) te bezetten!

Antonio had ons al verwacht; we bleven drie dagen in Macambara en vierden daar oud en nieuw. Het was tenslotte moeilijk afscheid te nemen. Antonio vertelde over het vinden van *Notocactus macambarensis*, naar welke groeiplaats hij later K.H. Prestlé voerde. Ook ons toonde hij de groeiplaats, alsmede populaties van *N. fuscus* Ritter. Daarbij konden wij ons overtuigen van de grote variatiebreedte. Ondanks de grote variabiliteit lijkt het mij dat men variëteiten kan onderscheiden, want in enkele populaties is de bedoorning maar ook de bloem duidelijk afwijkend. Bij *N. rauschii* is dat niet het geval.

(Wordt vervolgd)

TIJDSCHRIFTEN

Cactaceas y Succulentas Mexicanas 35, 1990

Nr. 1. Arreole Nana geeft een overzicht van alle cactussoorten die voorkomen in Jalisco, Mexico. Scheinvar en Sanchez-Mejorada brengen de nieuwbeschrijving van *Neobuxbaumia squamulosa*. Het laatste artikel gaat over stuifmeelmorfologie van vier soorten uit de familie der *Loranthaceae*.

Nr. 2. Meyran geeft de nieuwbeschrijving van *Sedum hernandezii* uit de Sierra Negra in Puebla. Galvan bespreekt de Agavesoorten voorkomende in de Valle de Mexico. Reyna Bustos inventariseerde de cactussen en agaven in de Barranca Aledanas in Guadalajara. Het laatste artikel gaat over de vertegenwoordigers van de geslachten *Monotropa* en *Pterospora* in de Valle de Mexico.

Nr. 3. In een uitgebreid artikel worden de resultaten weergegeven van een stuifmeelmorfologisch onderzoek van soorten uit de geslachten *Echeveria*, *Sedum* en *Villadia*, voorkomende in de Valle de Mexico. Lujan geeft aanvullende gegevens over de onlangs beschreven *Yucca queretaroensis*. In het eerste deel van de inventariserende studie naar de *Crassulaceae* in centraal Veracruz en aanliggend deel van Puebla bespreekt Basanez de tien daar voorkomende *Echeveria*'s. Amaro en Fuentes stellen de Nationale Botanische tuin van Cuba voor; hierbij is opgenomen een lijstje van in Cuba inheemse cactussen (45 soorten).

Nr. 4. Op een gedegen wijze zet Ullrich uiteen dat *Agave obscura* de juiste naam is voor *Agave xalapensis*; *A. obscura* sensu Trelease beschrijft hij als *A. horrida* ssp. *perotensis*. Basanez sluit zijn artikel af met de korte bespreking van nog 20 soorten uit de *Crassulaceae*, voorkomende in Veracruz - Puebla. Door het vinden van planten in de staat Queretaro tonen Martinez en Sotelo aan dat het groeigebied van *Echinofossulocactus heteracanthus* zich verder noordelijk uitstrekt dan tot nu toe bekend was.

Ludwig Bercht

INHOUD

Verzamelen - Aat van Uijen	202
Het geslacht <i>Mammillaria</i> ; een uitleg voor de (nog) niet gespecialiseerde liefhebber - Jan Jaap de Morree	203
Internoto - Een grenzen overschrijdende studieclub - J. Theunissen	206
De geschiedenis van het plaatsje Cactus - Han Daamen	212
Lezers vragen - Ton Pullen	213
Het geslacht <i>Gymnocalycium</i> in Zuid-Brazilië en Uruguay 4 - Karl Heinz Prestlé	215
Op zoek naar cactussen in Rio Grande do Sul, Brazilië - Wolf-Rainer Abraham	219
Tijdschriften - Ludwig Bercht	224